

УДК 159.9:159.944.4:616.89-008.441.44

DOI <https://doi.org/10.32782/2707-0409.2026.1.16>

Семенцова М. М.

кандидат економічних наук,

старший викладач кафедри психодіагностики та клінічної психології

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

e-mail: sementsova.maria@gmail.com

ORCID ID: 0009-0003-7193-9584

ВІД АГРЕСІЇ ДО АУТОАГРЕСІЇ: ПСИХОЛОГІЧНІ ПРЕДИКТОРИ СУЇЦИДАЛЬНОГО РИЗИКУ У СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ

У сучасних соціальних умовах хронічного стресу, зокрема в умовах воєнного контексту, суїцидальний ризик серед студентської молоді набуває нових психологічних конфігурацій. Особливо вразливою групою є студенти-психологи, у яких поєднання підвищеної рефлексивності, емоційного навантаження та обмежених ресурсів регуляції може сприяти формуванню латентних дезадаптивних механізмів. Сучасні дослідження вказують на зростаючу роль агресивно-ворожих характеристик як прихованих предикторів аутоагресивних і суїцидальних тенденцій, однак в українському контексті ці механізми залишаються недостатньо вивченими.

Метою дослідження є виявлення латентних компонентів агресивності у структурі психоемоційного функціонування студентів-психологів та визначення їх ролі у формуванні суїцидального ризику з урахуванням взаємодії з емоційною регуляцією, тривожністю, депресивністю та рефлексивними характеристиками особистості.

Уперше в українському емпіричному контексті суїцидальний ризик розглядається крізь призму латентної агресивності, зокрема ворожості та негативізму, як центральних психологічних предикторів аутоагресивної динаміки у студентської молоді. Показано, що класичні інтерналізуючі показники (тривожність і депресивність) не мають самостійної прогностичної значущості у досліджуваній вибірці, тоді як агресивно-ворожий кластер пояснює понад половину варіації суїцидального ризику. Обґрунтовано часткову медіаційну роль дратівливості як афективного механізму трансформації негативістичних установок у аутоагресивні тенденції.

Результати дослідження свідчать, що суїцидальний ризик у студентів-психологів формується переважно через накопичення внутрішньої напруги, пов'язаної з ворожістю та негативізмом, а не через виражені депресивні чи тривожні стани. Отримані дані підтверджують доцільність переорієнтації профілактичних і психотерапевтичних стратегій із фокусу на афективну симптоматику на роботу з агресивно-оборонними патернами, емоційною реактивністю та міжособистісними інтерпретаціями. Дослідження заповнює наукову прогалину в українській психологічній літературі та окреслює перспективи подальшого аналізу латентних механізмів суїцидального ризику в умовах тривалого стресу.

Ключові слова: агресивність, ворожість, негативізм, аутоагресія, суїцидальний ризик, емоційна регуляція, студенти-психологи.

Постановка проблеми. Суїцидальний ризик серед студентської молоді набуває нових акцентів у сучасних соціальних умовах. Тривалий стрес, емоційна втома та постійна невизначеність поступово формують фон внутрішнього напру-

ження, з яким молодим людям часто складно впоратися самотійно. Особливої уваги заслуговують студенти психологічних спеціальностей: з одного боку, вони щоденно працюють із темами переживань, вразливості та стресу; з іншого – нерідко виявляються беззахисними перед власними афективними станами. Такий «подвійний фокус» підсилює рефлексивність, але водночас загострює сприйняття – навіть побутові труднощі можуть спричиняти дестабілізацію емоційного балансу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних емпіричних дослідженнях агресивність розглядається як один із значущих психологічних чинників суїцидального ризику, при цьому вирішальне значення мають не стільки відкриті поведінкові прояви агресії, скільки її внутрішні, когнітивно-афективні компоненти. Зростає кількість даних, які свідчать про те, що латентні форми агресивності, які не реалізуються у прямій поведінці, але накопичуються у вигляді ворожості, гніву чи образливості, можуть відігравати ключову роль у формуванні суїцидальної динаміки.

Так, у великомасштабному дослідженні підлітків було показано, що ворожість і образливість мають статистично значущий зв'язок із суїцидальними ідеями, планами та спробами, тоді як фізична агресія демонструє значно слабший або контекстуально опосередкований зв'язок [26]. Автори підкреслюють, що саме внутрішньо спрямовані компоненти агресивності формують підґрунтя для накопичення психічної напруги, яка за відсутності зовнішньої розрядки може переходити в аутоагресивні тенденції.

Схожі висновки отримано і в межах міжособистісної теорії суїциду, яка розглядає суїцидальну поведінку як результат поєднання міжособистісних і внутрішніх чинників [20]. Відповідно до цієї теорії, критичний суїцидальний ризик виникає за умов поєднання відчуття соціального відчуження та переживання себе як тягара для інших. Водночас здатність до реалізації суїцидальної поведінки формується поступово – через звикання до болю та страху, що може бути наслідком повторюваного агресивного або травматичного досвіду. Таким чином, агресивні переживання, навіть за відсутності відкритої поведінкової агресії, можуть опосередковано сприяти переходу від суїцидальних думок до дій.

Емпіричні підтвердження цього підходу представлені в низці клінічних і популяційних досліджень. Зокрема, встановлено, що особи з недавніми суїцидальними спробами демонструють статистично значуще вищі показники агресивності за опитувальниками типу Buss–Perry, що вказує на роль агресивного афекту та імпульсивності у формуванні суїцидальної вразливості [12]. Показано, що люди з вищим рівнем агресії та імпульсивності є більш уразливими до суїцидальної поведінки, оскільки ці риси посилюють інтенсивність афективних реакцій і знижують ефективність поведінкового гальмування в кризових ситуаціях [18]. У клінічних вибірках виявлено підвищений рівень агресивності у пацієнтів з історією

суїцидальних спроб, особливо за умов поєднання з емоційною нестабільністю та труднощами контролю імпульсів [16]. Така конфігурація рис формує підвищену психологічну вразливість, за якої агресивні імпульси можуть втрачати зовнішній вектор і набувати аутоагресивного спрямування, підсилюючи ризик суїцидальної поведінки.

Водночас дослідження засвідчують, що підтипи агресивності роблять нерівнозначний внесок у суїцидальний ризик: як реактивна агресія, пов'язана з емоційною напруженістю, фрустрацією та гнівом, так і проактивна агресія, що має більш інструментальний характер, вносять самостійний і унікальний вклад у ймовірність суїцидальних дій [15; 19]. Дані, представлені в роботах, свідчать, що саме реактивна, емоційно забарвлена агресивність, пов'язана з фрустрацією, дратівливістю та переживанням загрози, має тісніший зв'язок із суїцидальними ідеями, ніж інструментальні, «холодні» форми агресії. При цьому агресивність часто поєднується з депресивністю та тривожністю, формуючи інтегрований патерн внутрішнього дистресу [6; 11; 13; 14; 17; 21; 22].

Окрему увагу в сучасній літературі приділено феномену прихованої або латентної агресивності. У соціально-психологічних дослідженнях агресія розглядається як форма внутрішньої напруги, що за умов соціальних обмежень або неможливості відкритого вираження трансформується у самозвинувачення, почуття провини та аутоагресивні тенденції [6; 24]. Такий підхід є особливо релевантним для молодіжних і студентських вибірок, де збереження зовнішньої нормативності може маскувати високий рівень внутрішнього конфлікту.

В умовах хронічного стресу, зокрема воєнного контексту, ці механізми набувають додаткової інтенсивності. Сучасні дослідження показують, що поєднання агресивності з емоційною дизрегуляцією та тривалим стресом істотно підвищує суїцидальний ризик навіть за відсутності відкритих поведінкових порушень [3; 4; 23; 25].

Таким чином, сучасна наукова література підтверджує доцільність розгляду агресивності як багатовимірного феномена, що може виступати латентним предиктором аутоагресивних і суїцидальних тенденцій, особливо у молодіжному та студентському середовищі.

Мета дослідження – виявити та описати латентні вектори агресивності у структурі психоемоційного функціонування студентів-психологів і визначити їхню роль у формуванні суїцидального ризику, з урахуванням взаємодії агресивних тенденцій з тривожністю, депресивністю, емоційною дизрегуляцією та рефлексивними характеристиками особистості в умовах хронічного стресу.

Результати дослідження. Наразі аутоагресія розглядається не як патологічне відхилення, а як своєрідний механізм захисту [1; 2; 9]. Так первинна агресія, яка за певних умов не може бути безпечно адресована зовні (через страх покарання, втрату значущих зв'язків або внутрішні заборони), здатна трансформуватися у форму самозвинувачення чи внутрішньої деструкції. Так утворюється аутоагре-

сивна тенденція, яка виявляється менш загрозливою для суб'єкта, ніж відкрите переживання ворожості до важливих інших [5; 7; 8; 10].

Ця логіка дозволяє по-новому подивитися на емоційний та поведінковий профіль молодих людей, схильних до психоемоційного виснаження. У фокусі постає питання: які саме риси або реактивні стани є початковими векторами цього ризику? Чи існують певні індикатори, які можуть передувати формуванню аутоагресивних імпульсів, не проявляючись відкрито як суїцидальна поведінка?

З урахуванням воєнного контексту, ці питання набувають ще більшої актуальності. Хронічна загроза, втрати, переміщення та відсутність стабільності призводять до накопичення внутрішнього афекту. Агресія, яка природно виникає у відповідь на зовнішні загрози, не має легітимних каналів для вираження. Внаслідок цього вона часто «згортається» у формі внутрішньої напруги, дратівливості, самозвинувачення чи самозаперечення.

У цьому дослідженні ми звертаємо увагу саме на ті психологічні характеристики студентів-психологів, які формують потенційно вразливий профіль. Йдеться про поєднання таких чинників, як тривожність, депресивність, емоційна нестабільність, імпульсивність, а також когнітивні й поведінкові компоненти агресивності. Вивчення цих характеристик дозволяє не лише описати загальні тенденції серед студентської вибірки, а й виявити перші – можливо, ще латентні – прояви внутрішнього конфлікту, що можуть стати основою для подальшої деструктивної динаміки. Для реалізації поставлених завдань було застосовано комплекс психодіагностичних методик, що забезпечують багатовимірний аналіз емоційно-поведінкового функціонування респондентів. Зокрема, схильність до суїцидальної поведінки оцінювалася за методикою М. Горської; особливості та структура агресивності – за тестом Басса–Даркі; рівень тривожності – за шкалами ситуативної та особистісної тривожності Ч. Спілбергера – Ю.Л. Ханіна (STAI) та методикою діагностики немотивованої тривожності В.В. Бойка. Депресивна симптоматика досліджувалася за допомогою шкали депресії Бека (BDI-II), а особливості рефлексивного функціонування та інсайтної обробки емоційного досвіду – із використанням шкали саморефлексії та інсайту (Self-Reflection and Insight Scale, SRIS).

Перевірка нормальності розподілу за критерієм Шапіро-Уїлка ($n = 47$) засвідчила суттєві відхилення для більшості шкал. Ненормальними виявилися розподіли за депресивністю (BDI-II), ситуативною й особистісною тривожністю (STAI), майже всіма субшкалами агресії (Басс-Даркі), а саме – показниками фрустрації, ригідності, образи, підозрливості та аутоагресії. Нормальну форму розподілу продемонстрували лише показники усвідомленості, вербальної агресії та ворожості. Імовірно, ненормальність частини шкал пов'язана з емоційною чутливістю вибірки (студенти-психологи) та актуальним соціальним фоном, що посилює внутрішню варіативність реакцій. З огляду на це, для аналізу взаємозв'язків

були обрані непараметричні критерії, а множинну регресію здійснювали з урахуванням нормальності залишків, а не вихідних змінних.

З метою додаткової перевірки якості вибірки було здійснено аналіз стандартизованих значень (z -оцінок) для всіх шкал. За критерієм $|z| \geq 3,0$ було виявлено лише три екстремальні значення: одне – за непрямою агресією ($z = 3,07$), два – за шкалою депресивності (BDI; $z = 3,28$ і $z = 3,11$). Інші показники не виходили за межі умовної зони «аномальності», що дозволяє говорити про відсутність систематичних перекосів у структурі даних. Водночас поодинокі високі значення, зокрема за агресією та депресією, мають важливу змістовну вагу в контексті нашого дослідження. Саме ці змінні, як відомо з попередніх емпіричних робіт, можуть бути критично релевантними для оцінки суїцидального ризику. Тому зазначені спостереження не було вилучено з аналізу, а їх вплив контролювався статистично.

Для забезпечення коректності висновків у контексті потенційної чутливості результатів до аномальних значень було використано непараметричний коефіцієнт кореляції Спірмена. Також стійкість моделей перевіряли шляхом порівняння їх параметрів за умов включення та виключення екстремальних спостережень – жодних суттєвих викривлень виявлено не було.

Поглиблений аналіз структури емоційної дезадаптації був реалізований через кореляційний підхід, що дозволив виявити системні зв'язки між ключовими емоційними показниками та факторами ризику. Особливу увагу було приділено взаємозв'язкам між суїцидальною схильністю та компонентами агресивної поведінки за методикою Басса–Даркі – через спільний емоційний вектор напруження, конфліктності та спрямованості афекту назовні або всередину.

Кореляційний аналіз підтвердив, що суїцидальна схильність є тісно пов'язаною з низкою агресивних реакцій, причому найсильніші зв'язки виявлені з аутоагресією ($r=0,367$; $p=0,011$), негативізмом ($r=0,470$; $p=0,001$), дратівливістю ($r=0,424$; $p=0,003$) і фізичною агресією ($r=0,386$; $p=0,007$). Це дозволяє говорити про комплексну модель, у якій суїцидальний ризик не зводиться до внутрішнього переживання дистресу, а відображає багатовекторну емоційну напругу з тенденцією до зовнішніх і внутрішніх проявів агресії.

Особливу роль відіграють інтегральні показники: схильність до підозри ($r=0,591$; $p<0,001$), індекс ворожості ($r=0,588$; $p<0,001$) та індекс агресивності ($r=0,362$; $p=0,012$). Високі значення за цими шкалами супроводжуються підвищенням суїцидального ризику, що вказує на кумулятивний ефект когнітивного недовіри, афективної вразливості та поведінкової реактивності. Інакше кажучи, чим більше людина сприймає навколишнє середовище як загрозове, і чим менше в неї ресурсів для конструктивної регуляції напруги, тим більшою є ймовірність аутоагресивного реагування.

У цьому контексті особливо показовим є поєднання зовнішніх і внутрішніх реакцій – наприклад, одночасна наявність дратівливості, фізичної агресії та

почуття провини. Це свідчить про емоційне розбалансування, в якому агресивна енергія не знаходить безпечного виходу, трансформуючись у потенційно небезпечні форми поведінки, включно з саморуйнівними.

Таким чином, зв'язки між шкалами Басса–Даркі та суїцидальністю утворюють емоційно-агресивний кластер, у якому поведінкова активність, афективна напруга й когнітивна недовіра взаємно підсилюють одна одну.

Кореляційний аналіз між базовими емоційними станами (ситуативна й особистісна тривожність, депресивність, загальна схильність до тривожності) та між суїцидальним ризиком та його підшкалами не виявив статистично значущих зв'язків. Усі коефіцієнти кореляції залишаються в зоні слабких або невиражених значень ($r < 0,25$; $p > 0,05$), що свідчить про відсутність системної інтеграції цих емоційних переживань у загальний кластер ворожо-агресивної або деструктивної налаштованості. Таким чином, на відміну від агресивних субшкал, які активно корелюють між собою, тривожність і депресія у даній вибірці залишаються локалізованими на рівні індивідуального емоційного фону.

Ситуативна та особистісна тривожність не виявили значущих зв'язків з жодним із поведінкових чи когнітивних маркерів дезадаптації. Це дозволяє припустити, що навіть за умов вираженої тривожності – як фонові, так і реактивної – у респондентів зберігається здатність до внутрішнього контролю й відмежування емоційного напруження від поведінкових проявів. Власне, тривожність тут існує як інтраперсональний феномен, не трансформуючись у зовнішню агресивність, ворожість чи імпульсивність.

Аналогічну динаміку демонструє шкала депресивності за Беком. Незважаючи на досить високу поширеність депресивної симптоматики у вибірці, її зв'язки з фрустрацією, агресією, ригідністю та суїцидальністю виявилися статистично незначущими. У межах інтерпретації це означає, що депресивний стан у цих учасників не несе аутоагресивного компонента, не супроводжується жорсткістю мислення та не поєднується з ризикованими поведінковими патернами. Емоційна пригніченість, втома чи зниження мотивації не переходять у загрозливі форми реагування – як зовнішні, так і внутрішні.

Загальна схильність до тривожності також не продемонструвала кореляцій з ригідністю, агресією чи суїцидальним ризиком, що свідчить про адаптивну форму емоційної чутливості. У певному сенсі, тривожний темперамент виступає тут як самостійна змінна, яка не набуває деструктивного продовження в когнітивній жорсткості чи ворожих установах, а тим паче – у поведінковій дезадаптації.

Таким чином, в межах цієї вибірки емоційні стани (тривожність, депресивність) проявляються у вигляді суб'єктивного переживання, але не утворюють єдиної патернової структури з агресивними чи суїцидальними тенденціями. Це чітко відмежовує емоційний дистрес від ворожо-агресивного кластера, який, своєю чергою, є основним джерелом ризику дезадаптивної поведінки. Емоційні

порушення тут залишаються в межах інтраперсонального поля, не транслюючись у критичні чи небезпечні для особистості форми реагування.

Отримані результати кореляційного аналізу між базовими емоційними станами та структурою агресивності продемонстрували повну відсутність статистично значущих зв'язків. Усі кореляційні коефіцієнти мають низькі або близькі до нуля значення, а рівні значущості суттєво перевищують критичні пороги. Така системна відсутність асоціацій є не випадковою, а структурно обґрунтованою і дозволяє зробити висновок про автономність двох основних емоційно-поведінкових кластерів: афективного (тривожність, депресивність) і реактивного (агресивність, ворожість).

Показники ситуативної й особистісної тривожності не демонструють жодних асоціацій з агресивними проявами. Це вказує на те, що внутрішнє переживання тривоги не трансформується у поведінкову дезадаптацію, не провокує дратівливості, негативізму чи зовнішньої агресії. У цьому контексті тривожність існує як внутрішній стан збереженої саморегуляції, що не виходить за межі інтрапсихічного простору й не формує конфліктного патерну реагування, що говорить про здатність частини респондентів утримувати тривожність у межах контрольованого емоційного фону.

Аналогічна картина простежується й щодо депресивності: жоден із компонентів агресивності – включно з аутоагресією у формі почуття провини – не виявляє значущих зв'язків із показником депресії. Це дозволяє інтерпретувати депресивний стан як емоційне виснаження, не обтяжене самообвинувальними чи деструктивно-вражаючими компонентами. Тобто в досліджуваній вибірці депресивність не супроводжується ворожістю – ні до себе, ні до інших – і не входить у структуру поведінкової дезадаптації, що часто є характерним для глибших форм депресії.

Показник загальної схильності до тривожності також не демонструє значущих зв'язків із жодним із ворожо-агресивних параметрів. Це свідчить про те, що тривожний темперамент у межах цієї вибірки не виступає тригером дратівливості, підозріливості чи інших агресивних реакцій. Інакше кажучи, навіть за наявності стабільної тривожної налаштованості, респонденти не демонструють тенденції до конфліктної або жорсткої взаємодії із соціальним середовищем, що є непрямим маркером збережених адаптаційних механізмів.

Особливо показовим є факт, що навіть ті змінні, які зазвичай найбільш чутливі до емоційної напруги – підозріливість, дратівливість, образа – у цьому аналізі залишаються повністю автономними. Відсутність зв'язків із базовими емоційними станами вказує на те, що агресивно-ворожий стиль реагування в цій вибірці не є похідним від афективного дистресу, а функціонує як окрема поведінкова константа, імовірно сформована культурно або ситуативно, а не емоційно-афективно.

Таким чином, можна зробити концептуальний висновок про існування у вибірці двох незалежних доменів емоційної дезадаптації. Перший – тривожно-депресив-

ний – відображає внутрішні переживання, що не мають поведінкових наслідків. Другий – агресивно-ворожий – формує стиль реагування, який не обумовлений емоційними станами. Відсутність перехідних форм і змішаних профілів свідчить про розмежованість цих патернів, що є нетиповим, але принципово важливим результатом для розуміння варіативності механізмів емоційної регуляції в умовах стресового середовища.

Кореляційний аналіз показників саморефлексії та усвідомлення з емоційними станами респондентів (ситуативна тривожність, особистісна тривожність, депресивність) продемонстрував повну відсутність статистично значущих зв'язків. Усі коефіцієнти коливаються поблизу нульових значень, а p -рівні знаходяться у широкому діапазоні 0,52–0,97, що виключає ймовірність прихованої взаємозалежності між цими змінними. Така системна відсутність кореляцій свідчить про те, що когнітивно-рефлексивні процеси у вибірці є стабільними й автономними, не модифікуються під впливом емоційних коливань.

Зокрема, саморефлексія не виявляє жодної асоціації з ситуативною тривожністю ($r = 0,038$), особистісною тривожністю ($r = 0,044$) чи депресивними проявами ($r = 0,046$). Це дозволяє зробити висновок, що здатність особи аналізувати власні думки, переживання і поведінкові імпульси залишається сталою, незалежно від емоційного тла. Саморефлексія, таким чином, не виконує компенсаторної або регуляторної функції у відповідь на негативний афект, а існує як окрема, стабільна когнітивна характеристика.

Аналогічну картину спостерігаємо й щодо усвідомлення: відсутність кореляцій із ситуативною тривожністю ($r = 0,095$), особистісною тривожністю ($r = 0,023$) та депресією ($r = -0,005$) вказує на повну незалежність цієї змінної від емоційного стану. Важливо, що навіть депресивність, яка у низці досліджень асоціюється зі зниженням рівня інтроспекції або звуженням емоційного контакту із собою, у цьому випадку жодним чином не впливає на здатність до усвідомлення. Учасники демонструють цілісність базових метакогнітивних функцій навіть на тлі підвищеної тривожності чи симптомів емоційного виснаження.

Сукупно ці дані вказують на наявність метакогнітивної стабільності у вибірці. Емоційні стани, попри варіативність та інтенсивність, не поглинають когнітивну сферу, не знижують рефлексивного потенціалу та не призводять до руйнування усвідомленого контакту з власним внутрішнім світом. Учасники демонструють здатність утримувати пізнавальну інтеграцію, навіть перебуваючи в межах емоційно навантаженого стану. Це означає, що емоційна дезадаптація не переходить у когнітивно-особистісну дезорганізацію.

З метою виявлення психологічних змінних, які достовірно передбачають рівень схильності до суїцидальної поведінки, було проведено покроковий множинний регресійний аналіз із включенням широкого спектра соціально-психологічних індикаторів. У якості незалежних змінних у модель було введено усі підшкали опитувальника Басса–Даркі (зокрема фізичну, вербальну, непряму агресію,

образу, негативізм, дратівливість, аутоагресію, індекс ворожості та загальний індекс агресивності), а також показники ситуативної та особистісної тривожності й депресивності. Застосування процедури *stepwise* дозволило залишити в моделі лише ті предиктори, які забезпечують статистично значущий внесок у пояснення варіації залежної змінної. У підсумкову модель увійшли лише два чинники – індекс ворожості та негативізм – тоді як усі інші змінні були виключені з аналізу через відсутність значущого впливу.

Першим у модель увійшов індекс ворожості, який самостійно пояснює 39,2% дисперсії суїцидального ризику ($R^2 = 0,392$), має високу стандартизовану β -вагу ($\beta = 0,626$) і демонструє високу статистичну значущість ($p < .001$). Це свідчить про те, що ворожість як інтегральна характеристика міжособистісної взаємодії (що охоплює, зокрема, підозріливість і образу) є найбільш вагомим предиктором схильності до суїцидальної поведінки. Додавання до моделі другого чинника – негативізму – значуще покращило якість прогнозування. Остаточна модель пояснює вже 51,7% варіації залежної змінної ($R^2 = 0,517$), а скоригований коефіцієнт детермінації становить 0,495 – надзвичайно високий показник для психологічного дослідження. При цьому обидва предиктори залишаються статистично значущими ($p < .01$), із β -коефіцієнтами 0,536 для індексу ворожості та 0,365 для негативізму. Це свідчить про те, що саме ворожість виступає ядром ризикового профілю, а негативізм підсилює його деструктивний потенціал, формуючи сукупно психоемоційну структуру, що суттєво підвищує ймовірність суїцидальної поведінки.

Поглиблена інтерпретація регресійної моделі дозволяє краще зрозуміти психологічні механізми, що лежать в основі підвищеного суїцидального ризику. Індекс ворожості, як найпотужніший предиктор, поєднує у собі елементи образи та підозрілості – дві ключові компоненти інтерперсональної напруги. Образа відображає глибоко вкорінене почуття несправедливості, розчарування й затаєного гніву, а підозрілість проявляється у схильності трактувати соціальні сигнали в загрозливому або ворожому ключі. У цілому це формує спотворену систему інтерпретації міжособистісних взаємодій, у якій домінують очікування недоброзичливості, відчуття себе знеціненим і вразливим, що різко знижує здатність до емоційної саморегуляції. У таких умовах ймовірність розвитку аутоагресивних тенденцій, думок про самопокарання або втечу від непереносного емоційного стану значно зростає.

Другий компонент моделі – негативізм – виступає як поведінкова тенденція до пасивного опору, що проявляється у несвідомому або демонстративному протиставленні себе вимогам, відмові підкорятися соціальним очікуванням та внутрішньому бунті проти зовнішнього контролю. Негативізм часто супроводжується переживаннями безсилля, недовірою до джерел підтримки, емоційною відстороненістю й зниженням готовності до взаємодії, що створює додаткову ізоляцію. Саме ця ізоляція – як соціальна, так і емоційна – є потенційно небезпечним чин-

ником, що посилює кризовий стан і може сприяти формуванню саморуйнівних стратегій реагування.

Узагальнюючи, отримана регресійна модель демонструє, що в поточній вибірці суїцидальний ризик пов'язаний не з депресією чи тривожністю як такими, а з порушеннями у сфері міжособистісної взаємодії та афективного регулювання. Чим вищий рівень ворожості та негативізму, тим суттєвішим є ризик суїцидальної поведінки, незалежно від рівня афективної симптоматики. Цей висновок суперечить домінуючій у літературі позиції щодо провідної ролі депресії як головного предиктора суїцидальності та натомість вказує на пріоритет гнівно-фрустраційного механізму, знижену стресостійкість і підвищену вразливість до міжособистісного конфлікту.

Таким чином, профілактичні заходи мають бути зорієнтовані не лише на роботу з афективними станами, а й на корекцію агресивно-оборонних патернів, підвищення фрустраційної толерантності, розвиток навичок конструктивної інтерпретації соціальних сигналів та формування здорових механізмів емоційної саморегуляції.

Медіаційна модель, у якій дратівливість виступає проміжною змінною між негативізмом і суїцидальним ризиком, має повне теоретичне, емпіричне та клінічне обґрунтування. Згідно з сучасними концепціями, суїцидальна поведінка не виникає раптово, а формується як результат ланцюга внутрішніх процесів: від установок – до афекту – до поведінки. У цьому контексті негативізм як стиль реагування (опозиційність, протест, відторгнення соціальних вимог) створює хронічний внутрішній конфлікт і підвищену фрустрованість, що, у свою чергу, трансформується в емоційний стан дратівливості.

Дратівливість, як реакція підвищеної збудливості та зниженого порогу емоційної регуляції, є добре описаним фактором ризику аутоагресивних дій у теоретичних моделях Бека, Джайнера, О'Коннора. Саме тому модель Негативізм → Дратівливість → Суїцидальний ризик була обрана як логічна медіаційна конструкція. Статистичні передумови медіації виконані: вплив негативізму на суїцидальний ризик значущий ($\beta = 0,497$, $p < .001$); негативізм достовірно впливає на дратівливість ($\beta = 0,310$, $p = .034$); дратівливість є значущим предиктором суїцидального ризику навіть при контролі негативізму ($\beta = 0,268$, $p = .047$); прямий ефект негативізму знижується після включення дратівливості (з $\beta = 0,497$ до $\beta = 0,414$). При цьому включення медіатора зменшує ефект негативізму з $\beta = 0,497$ до $\beta = 0,414$, що відповідає частковій медіації. Однак, слід зазначити, що результат тесту Собеля ($Z = 1.49$, $p = 0.067$) не дозволяє вважати цей ефект статистично значущим. Таким чином, медіаційна роль дратівливості залишається на рівні тенденції. Вона є частковим, але не єдиним механізмом. Це означає, що негативізм частково впливає на ризик суїцидальної поведінки через підвищену афективну реактивність, але решта впливу може бути зумовлена іншими факторами.

Отримані результати дослідження дозволяють окреслити специфічну конфігурацію психологічних чинників, пов'язаних із суїцидальним ризиком у досліджуваній вибірці. Зокрема, показники тривожності та депресивності не продемонстрували самостійної прогностичної значущості: жоден із них не увійшов до підсумкової регресійної моделі, що свідчить про їх обмежену роль як безпосередніх предикторів суїцидальних тенденцій у межах даного профілю. Натомість провідне значення набули агресивно-ворожі характеристики – індекс ворожості та негативізм, які виявилися ключовими змінними, що пояснюють понад 50% варіації суїцидального ризику. Це дозволяє розглядати саме ці параметри як центральні маркери латентної аутоагресивної динаміки.

Окремої уваги заслуговує роль емоційної дратівливості як афективного компонента внутрішньої напруги. Аналіз медіаційних зв'язків показав, що дратівливість виступає статистично значущим посередником у взаємозв'язку між негативізмом та суїцидальним ризиком, хоча сам медіаційний ефект перебуває на рівні тенденції ($p = 0,067$). Це вказує на існування латентного афективного шляху, в межах якого емоційна реактивність формує міст між когнітивно-поведінковим опором та ризиком аутоагресивних дій. У такій конфігурації дратівливість постає не як ізольований симптом, а як динамічний елемент, що опосередковує трансформацію внутрішньої напруги у деструктивний вектор самоствавлення.

З практичної точки зору, отримані результати підкреслюють доцільність фокусування психологічної допомоги не лише на когнітивних переконаннях або симптомах тривожності й депресії, а передусім на зниженні емоційної реактивності, роботі з ворожими установками та внутрішнім опором. Саме ці компоненти, за відсутності відкритої агресивної поведінки, можуть відігравати ключову роль у формуванні прихованого суїцидального ризику.

Загалом, результати демонструють зміщення фокусу з класичних депресивних моделей суїцидальності на механізми фрустрації, ворожого сприйняття соціуму та зниженої афективної регуляції. Це дозволяє говорити про специфічний профіль ризику в цій вибірці: не “пригнічена” особистість із симптомами безнадії, а “напружена” особистість із високою внутрішньою фрустрацією, опозиційністю й агресивним емоційним фоном. Така структура потребує переорієнтації профілактичних та терапевтичних підходів – із фокусом на емоційну регуляцію, толерантність до фрустрації та реконструкцію міжособистісних інтерпретацій.

Проводячи подальше дослідження виявлено, що жодна інша агресивна змінна, включно з ворожістю чи підозріливістю, не продемонструвала подібної вище структури зв'язків. З клініко-психологічної точки зору, дратівливість відображає погіршену афективну регуляцію, маркує стан нервової збудженості та афективної нестабільності, що знижує здатність до стримування імпульсів і підвищує ризик аутоагресії.

Інтерпретація моделі. Отримана модель дозволяє інтерпретувати суїцидальний ризик не як наслідок окремих емоційних станів, а як результат дії цілісної

психоемоційної структури, у центрі якої перебувають ворожість і негативізм. Саме індекс ворожості виступає базовим ядром ризикового профілю, що відображає стійкий спосіб сприйняття соціального середовища як загрозового, несправедливого або емоційно небезпечного. У цьому сенсі ворожість є не реакцією на окремі події, а фоновою установкою, яка задає тон міжособистісному досвіду та внутрішній інтерпретації стресу.

Негативізм у структурі моделі не дублює ворожість, а підсилює її деструктивний потенціал. Він відображає поведінково-когнітивний компонент опору, неприйняття та внутрішнього протесту проти вимог зовнішнього світу. Поєднання ворожості та негативізму формує замкнену систему: світ сприймається як ворожий, а будь-яка взаємодія з ним – як нав'язування, тиск або загроза автономії. У межах такої системи внутрішня напруга не знаходить конструктивних шляхів розрядки, що створює умови для її накопичення в інтрапсихічному просторі.

Дратівливість у цій моделі виконує специфічну, але не центральну роль. Вона не є самостійним джерелом суїцидального ризику, проте відображає момент афективної активації, за якого когнітивно-поведінкові установки (негативізм) починають трансформуватися у ризиковані внутрішні реакції. Часткова медіація вказує на те, що дратівливість є лише одним із можливих каналів реалізації напруги, а не універсальним механізмом. Її роль полягає у зниженні порогу емоційної регуляції, що підвищує ймовірність імпульсивних або аутоагресивних зсувів у ситуаціях перевантаження.

Загалом інтерпретація моделі вказує на те, що суїцидальний ризик у досліджуваній вибірці формується не через яскраво виражену емоційну симптоматику, а через тривалу внутрішню напругу, підтримувану ворожо-негативістичним стилем сприйняття світу. За відсутності відкритої агресії або поведінкової дезадаптації ця напруга залишається латентною, що підвищує ризик її аутоагресивного спрямування в умовах хронічного стресу або емоційного виснаження.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отримані результати свідчать, що суїцидальний ризик у вибірці студентів-психологів формується не стільки через класичні інтерналізуючі показники – тривожність чи депресивність, – скільки через специфічну конфігурацію агресивно-ворожих характеристик. Найбільш значущими чинниками виявилися індекс ворожості та негативізм, які утворюють ядро латентного ризикового профілю та пояснюють значну частку варіації суїцидальної схильності. Це вказує на переважно інтрапунитивний вектор дезадаптації, за якого внутрішня напруга накопичується без відкритих агресивних проявів.

Дратівливість у цій структурі виконує допоміжну роль, відображаючи афективну реактивність як один із можливих механізмів переходу від негативістичних установок до аутоагресивних тенденцій. Водночас отримані дані засвідчують, що цей шлях не є єдиним, що підкреслює багатofакторний і латентний характер суїцидального ризику в досліджуваній вибірці.

Важливо підкреслити, що, незважаючи на наявність у міжнародній літературі переконливих даних про зв'язок реактивної та латентної агресивності із суїцидальним ризиком, у вітчизняних психологічних публікаціях практично відсутні дослідження, які безпосередньо вимірюють латентні форми агресивності як предиктори суїцидальних тенденцій у молоді. У цьому контексті представлено дослідження заповнює суттєву наукову прогалину та робить новаторський внесок у розвиток українських емпіричних підходів до проблеми суїцидального ризику.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розширенням вибірок, урахуванням гендерних відмінностей, а також застосуванням лонгітюдних дизайнів для аналізу динаміки латентної агресивності в умовах хронічного стресу. Окремим напрямом є поглиблене вивчення механізмів внутрішньої переробки агресії та їх ролі у формуванні аутоагресивних і суїцидальних тенденцій у молодіжному та професійному середовищі.

Список використаних джерел і літератури

1. Бісалієв Р. В., Сараєва М. А. Теоретичні передумови вивчення феномену аутоагресії в осіб з адиктивними розладами. *Наркологія*. 2007. № 8. С. 63–65.
2. Довгополова В. С. Аутоагресія як захисний механізм у процесі становлення особистості. *Міжнародний журнал прикладних і фундаментальних досліджень*. 2016. № 11(4). С. 665–667.
3. Єременко Н. П., Ковальова Н. В., Ужвенко В. А. Психічне здоров'я студентської молоді України під час війни. *Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації* : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Переяслав, 2023. Вип. 92. С. 90–93.
4. Ільїна Ю. Ю., Кобильник Л. М., Кухар Т. В. Особливості взаємозв'язку рівня суїцидального ризику та емоційного вигорання у військовослужбовців. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Освіта. Соціальні та поведінкові науки*. 2024. № 1(12). DOI: 10.32755/sjeducation.2024.01.14.
5. Кокун О. М., Агаєв Н. А., Пішко І. О., Лозінська Н. С., Корня Л. В. Психологічна оцінка суїцидального ризику у військовослужбовців : методичний посібник. Київ : НДЦ ГП ЗСУ, 2019. 206 с.
6. Ларіна Т. О. Аутоагресивна поведінка як адаптаційний механізм протидії соціальному оточенню. *Проблеми загальної та педагогічної психології* : зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. 2004. Т. 6. С. 191–195.
7. Погорілко О. В. Психологічні чинники формування аутоагресивної поведінки особистості : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01. Київ, 2013. 219 с.
8. Психологія девіантної поведінки : навч.-метод. посібник / уклад. О. В. Джежик, К. М. Король. Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2025. 99 с.
9. Садикіна А. С., Застело А. О. Психофізіологічні детермінанти феномену аутоагресії. *Інноваційний потенціал соціальної роботи в сучасному світі: на межі науки та практики* : матеріали I Міжнародної наук.-практ. конф. Чернігів, 2021. С. 152–154.
10. Саржевський С. Н. Суїцидологія : навчальний посібник. Запоріжжя, 2020. 87 с.
11. O'Connor R. C. Towards an integrated motivational-volitional model of suicidal behaviour. *International handbook of suicide prevention: Research, policy and practice* / ed. by R. C. O'Connor, S. Platt, J. Gordon. Chichester : Wiley Blackwell, 2011. P. 181–198. DOI: 10.1002/9781119998556.ch11.
12. Doihara C., Kawanishi C., Yamada T. et al. Trait aggression in suicide attempters: a pilot study. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*. 2008. Vol. 62, № 3. P. 352–354. DOI: 10.1111/j.1440-1819.2008.01804.x.

13. Greening L., Stoppelbein L., Luebbe A., Fite P. J. Aggression and the risk for suicidal behaviors among children. *Suicide and Life-Threatening Behavior*. 2010. Vol. 40, № 4. P. 337–345. DOI: 10.1521/suli.2010.40.4.337.
14. Gvion Y., Horesh N., Levi-Belz Y. et al. Aggression-impulsivity, mental pain, and communication difficulties in medically serious and medically non-serious suicide attempters. *Comprehensive Psychiatry*. 2014. Vol. 55, № 1. P. 40–50. DOI: 10.1016/j.comppsy.2013.09.003.
15. Hartley C. M., Pettit J. W., Castellanos D. Reactive aggression and suicide-related behaviors in children and adolescents. *Suicide and Life-Threatening Behavior*. 2018. Vol. 48, № 1. P. 38–51. DOI: 10.1111/sltb.12325.
16. Keilp J. G., Gorlyn M., Oquendo M. A. et al. Aggressiveness, not impulsiveness or hostility, distinguishes suicide attempters with major depression. *Psychological Medicine*. 2006. Vol. 36, № 12. P. 1779–1788. DOI: 10.1017/S0033291706008725.
17. Lee Y., Gilbert J. R., Waldman L. R. et al. Suicide and its relationship to aggression and impulsivity: a review. *Cognitive, Affective & Behavioral Neuroscience*. 2025. Vol. 25, № 5. P. 1237–1260. DOI: 10.3758/s13415-025-01321-0.
18. Mousavi S. G. et al. The relationship between proactive and reactive aggression and suicidal ideation in an adolescent clinical sample. *PLOS ONE*. 2012. Vol. 7, № 7. Art. e41742. DOI: 10.1371/journal.pone.0041742.
19. Patrick C. J., Verona E. The psychophysiology of aggression. *The Cambridge handbook of violent behavior and aggression* / ed. by D. J. Flannery et al. Cambridge : Cambridge University Press, 2007. P. 111–150. DOI: 10.1017/CBO9780511816840.007.
20. Polman H., Orobio de Castro B., Koops W. et al. A meta-analysis of the distinction between reactive and proactive aggression in children and adolescents. *Journal of Abnormal Child Psychology*. 2007. Vol. 35. P. 522–535. DOI: 10.1007/s10802-007-9109-4.
21. Rogante E., Cifrodelli M., Sarubbi S. et al. The role of emotion dysregulation in understanding suicide risk: a systematic review. *Healthcare*. 2024. Vol. 12. Art. 169. DOI: 10.3390/healthcare12020169.
22. Shafti M., Taylor P. J., Forrester A., Pratt D. The co-occurrence of self-harm and aggression: a cognitive-emotional model of dual-harm. *Frontiers in Psychology*. 2021. Vol. 12. DOI: 10.3389/fpsyg.2021.586135.
23. Stanley E. A., Larsen K. L. Emotion dysregulation and military suicidality since 2001: a review of the literature. *Political Psychology*. 2019. Vol. 40, № 1. P. 147–163. DOI: 10.1111/pops.12493.
24. Zhang P., Roberts R. E., Liu Z. et al. Hostility, physical aggression and trait anger as predictors for suicidal behavior in Chinese adolescents. *PLOS ONE*. 2012. Vol. 7, № 2. Art. e31044. DOI: 10.1371/journal.pone.0031044.

References

1. Bisaliiev, R. V., & Saraieva, M. A. (2007). Teoretychni peredumovy vyvchennia fenomenu autoahresii v osib z adyktivnymy rozladamy [Theoretical prerequisites for studying the phenomenon of autoaggression in individuals with addictive disorders]. *Narkolohiia*, 8, 63–65 [in Ukrainian].
2. Dovhopolova, V. S. (2016). Autoahresiia yak zakhysnyi mekhanizm v protsesi stanovlennia osobystosti [Autoaggression as a defense mechanism in the process of personality development]. *Mizhnarodnyi zhurnal prykladnykh i fundamentalnykh doslidzhen*, 11(4), 665–667 [in Ukrainian].
3. Yeremenko, N. P., Kovalova, N. V., & Uzhvenko, V. A. (2023). Psykhichne zdorovia studentskoi molodi Ukrainy pid chas viiny [Mental health of Ukrainian students during the war]. In *Proceedings of the International Scientific and Practical Internet Conference “Trends and Prospects for the Development of Science and Education in the Context of Globalization”* (Issue 92, pp. 90–93). Pereiaslav [in Ukrainian].

4. Ilina, Yu. Yu., Kobylnyk, L. M., & Kukhar, T. V. (2024). Osoblyvosti vzaiemozviazku rivnia suitsydalnoho ryzyku ta emotsiinoho vyhorannia u viiskovosluzhbovtiv [Features of the relationship between suicidal risk and emotional burnout in military personnel]. *Naukovyi visnyk Sivershchyny. Serii: Osvita. Sotsialni ta povedinkovi nauky*, 1(12). <https://doi.org/10.32755/sjeducation.2024.01.14> [in Ukrainian].
5. Kokun, O. M., Ahaiev, N. A., Pishko, I. O., Lozinska, N. S., & Kornia, L. V. (2019). *Psykhologichna otsinka suitsydalnoho ryzyku u viiskovosluzhbovtiv* [Psychological assessment of suicidal risk in military personnel]. Kyiv: Research and Development Center of the Armed Forces of Ukraine [in Ukrainian].
6. Larina, T. O. (2004). Autoahresyvna povedinka yak adaptatsiinyi mekhanizm protydii sotsialnomu otochenniu [Autoaggressive behavior as an adaptive mechanism of resistance to the social environment]. *Problemy zahalnoi ta pedahohichnoi psykhologii*, 6, 191–195 [in Ukrainian].
7. Pohorilko, O. V. (2013). *Psykhologichni chynnyky formuvannia autoahresyvnoi povedinky osobystosti* [Psychological factors of the formation of autoaggressive behavior of personality]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
8. Dzhezhyk, O. V., & Korol, K. M. (2025). *Psykhologiiia deviantnoi povedinky* [Psychology of deviant behavior]. Odesa: National University “Odesa Law Academy” [in Ukrainian].
9. Sadykina, A. S., & Zastelo, A. O. (2021). Psykhofiziologichni determinanty fenomenu autoahresii [Psychophysiological determinants of the phenomenon of autoaggression]. In *Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference “Innovative Potential of Social Work in the Modern World”* (pp. 152–154). Chernihiv [in Ukrainian].
10. Sarzhevskiy, S. N. (2020). *Suitsydolohiia* [Suicidology]. Zaporizhzhia [in Ukrainian].
11. O'Connor, R. C. (2011). Towards an integrated motivational-volitional model of suicidal behaviour. In R. C. O'Connor, S. Platt, & J. Gordon (Eds.), *International handbook of suicide prevention: Research, policy and practice* (pp. 181–198). Wiley-Blackwell. <https://doi.org/10.1002/9781119998556.ch11> [in English].
12. Doihara, C., Kawanishi, C., Yamada, T., Sato, R., Hasegawa, H., Furuno, T., Nakagawa, M., & Hirayasu, Y. (2008). Trait aggression in suicide attempters: A pilot study. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 62(3), 352–354. <https://doi.org/10.1111/j.1440-1819.2008.01804.x> [in English].
13. Greening, L., Stoppelbein, L., Luebke, A., & Fite, P. J. (2010). Aggression and the risk for suicidal behaviors among children. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 40(4), 337–345. <https://doi.org/10.1521/suli.2010.40.4.337> [in English].
14. Gvion, Y., Horesh, N., Levi-Belz, Y., Fischel, T., Treves, I., Weiser, M., Stein-Reizer, O., & Apter, A. (2014). Aggression-impulsivity, mental pain, and communication difficulties in medically serious and medically non-serious suicide attempters. *Comprehensive Psychiatry*, 55(1), 40–50. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2013.09.003> [in English].
15. Hartley, C. M., Pettit, J. W., & Castellanos, D. (2018). Reactive aggression and suicide-related behaviors in children and adolescents: A review and preliminary meta-analysis. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 48(1), 38–51. <https://doi.org/10.1111/sltb.12325> [in English].
16. Keilp, J. G., Gorlyn, M., Oquendo, M. A., Brodsky, B., Ellis, S. P., Stanley, B., & Mann, J. J. (2006). Aggressiveness, not impulsiveness or hostility, distinguishes suicide attempters with major depression. *Psychological Medicine*, 36(12), 1779–1788. <https://doi.org/10.1017/S0033291706008725> [in English].
17. Lee, Y., Gilbert, J. R., Waldman, L. R., Zarate, C. A., Jr., & Ballard, E. D. (2025). Suicide and its relationship to aggression and impulsivity: A review. *Cognitive, Affective & Behavioral Neuroscience*, 25(5), 1237–1260. <https://doi.org/10.3758/s13415-025-01321-0> [in English].
18. Mousavi, S. G., et al. (2012). The relationship between proactive and reactive aggression and suicidal ideation in an adolescent clinical sample. *PLOS ONE*, 7(7), e41742. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0041742> [in English].

19. Patrick, C. J., & Verona, E. (2007). The psychophysiology of aggression. In D. J. Flannery, A. T. Vazsonyi, & I. D. Waldman (Eds.), *The Cambridge handbook of violent behavior and aggression* (pp. 111–150). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511816840.007> [in English].
20. Polman, H., Orobio de Castro, B., Koops, W., van Boxtel, H., & Merk, W. (2007). A meta-analysis of the distinction between reactive and proactive aggression in children and adolescents. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 35, 522–535. <https://doi.org/10.1007/s10802-007-9109-4> [in English].
21. Rogante, E., Cifrodelli, M., Sarubbi, S., Costanza, A., Erbutto, D., Berardelli, I., & Pompili, M. (2024). The role of emotion dysregulation in understanding suicide risk: A systematic review. *Healthcare*, 12, 169. <https://doi.org/10.3390/healthcare12020169> [in English].
22. Shafti, M., Taylor, P. J., Forrester, A., & Pratt, D. (2021). The co-occurrence of self-harm and aggression: A cognitive-emotional model of dual-harm. *Frontiers in Psychology*, 12, 586135. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.586135> [in English].
23. Stanley, E. A., & Larsen, K. L. (2019). Emotion dysregulation and military suicidality since 2001: A review of the literature. *Political Psychology*, 40(1), 147–163. <https://doi.org/10.1111/pops.12493> [in English].
24. Zhang, P., Roberts, R. E., Liu, Z., Meng, X., & Tang, J. (2012). Hostility, physical aggression and trait anger as predictors for suicidal behavior in Chinese adolescents: A school-based study. *PLOS ONE*, 7(2), e31044. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0031044> [in English].

Sementsova M. M.

Candidate of Economic Sciences,

Senior Lecturer at the Department of Psychodiagnostics and Clinical Psychology

Odesa I.I. Mechnikov National University

FROM AGGRESSION TO AUTO-AGGRESSION: PSYCHOLOGICAL PREDICTORS OF SUICIDAL RISK IN PSYCHOLOGY STUDENTS

In contemporary conditions of chronic social stress, particularly within the context of war, suicidal risk among university students acquires new psychological configurations. Students of psychology represent a particularly vulnerable group, as heightened reflexivity, continuous emotional engagement with psychological distress, and limited self-regulatory resources may facilitate the formation of latent maladaptive mechanisms. Recent international research increasingly emphasizes the role of aggression-related traits as hidden predictors of auto-aggressive and suicidal tendencies; however, these mechanisms remain insufficiently explored within the Ukrainian psychological context.

The aim of this study was to identify latent components of aggressiveness in the psycho-emotional functioning of psychology students and to determine their role in the formation of suicidal risk, considering their interaction with emotional regulation, anxiety, depression, and reflective characteristics of personality.

This study is among the first in the Ukrainian empirical context to conceptualize suicidal risk through the lens of latent aggressiveness, particularly hostility and negativism, as central psychological predictors of auto-aggressive dynamics in student youth. The findings demonstrate that classical internalizing variables such as anxiety and depression do not possess independent predictive value in the studied sample. In contrast, the aggression-hostility cluster accounts for more than

half of the variance in suicidal risk. Additionally, irritability was identified as a partial affective mediator linking negativistic attitudes to suicidal tendencies, indicating a latent emotional pathway of risk formation.

The results indicate that suicidal risk among psychology students is primarily shaped by the accumulation of internal tension associated with hostility and negativism rather than by overt depressive or anxious symptomatology. These findings support the need to shift preventive and psychotherapeutic strategies from an exclusive focus on affective symptoms toward addressing aggression-related defensive patterns, emotional reactivity, and interpersonal interpretative biases. The study fills an important gap in Ukrainian psychological research and outlines perspectives for further investigation of the latent mechanisms of suicidal risk under conditions of prolonged stress.

Key words: aggressiveness, hostility, negativism, auto-aggression, suicidal risk, emotion regulation, psychology students.

Дата першого надходження статті до видання: 01.12.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 05.01.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 18.03.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY)